

Cenevre'deki ABD-Rusya Zirvesinin Boyutları

Soru:

ABD Başkanı Biden ve Rusya Devlet Başkanı Putin arasındaki ilk zirve, 16 Haziran 2021 Çarşamba günü Cenevre'de gerçekleşti. Bu zirvenin anlamı ve amacı ne? İki devlet başkanının Cenevre'deki toplantısı, olumlu sonuçlar doğurdu mu? Başka bir deyişle, ABD-Rusya ilişkileri, yıllar sonra iyileşmeye doğru gidiyor mu? Ki bu yıllar, iki ülke tarihinin en kötü yılları olarak nitelendiriliyor.

Cevap:

ABD-Rusya zirvesinin boyutlarının anlaşılması, son yıllarda iki ülke arasındaki ilişkilerin bozulmasına yol açan arka planlarının anlaşılmasıyla mümkündür.

1- Birçok medya kuruluşu ve bazı politikacılar, ABD ve Rusya'yı "iki dev" ülke olarak tanımlıyorlar. Onlara göre, Amerika ve "Sovyetler Birliği", dünyanın en büyük ve en güçlü ülkesidir, zira her birinin bir askeri pakta var. Oysa gerçek şu, Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra Rusya devletinde beliren büyük zayıflık, Amerika ile uluslararası rekabet düzeyinden onu oldukça aşağı seviyelere düşürdü. Bütün bunlardan dolayı iki ülkenin başkanları arasında düzenlenen zirve, daha önce gerçekleşen ve birçok sonucu olan ABD-Sovyet zirvelerinden çok daha önemsizdir. Zira askeri gücü, özellikle nükleer, füze ve uzay yetenekleri dışında Rusya'nın büyüklük dinamiklerinden geriye bir şey kalmamıştır. Bunlar dışında Rusya'nın hiçbir büyüklüğü yoktur!

2- Rusya-ABD ilişkileri, Obama yönetiminin sona ermesiyle kötüleşmeye doğru yol almaya başladı. 2014 yılında Kırım'ı işgali nedeniyle Rusya'ya yaptırım uygulandı. G8 ülkeler grubundan kovuldu. Ardından 2016 yılında ABD seçimlerine müdahalesi nedeniyle yaptırım uygulandı. Obama yönetimi, 35 Rus diplomatı sınır dışı etti. Aralık 2016'nın sonunda Rus istihbarat servislerine yaptırımlar uyguladı, yani Trump'ın ABD seçimlerini kazanmasından sonra ve göreve başlamasından hemen önce... [14.01.2017 Deutsche Welle] Trump'ın Putin için sarf ettiği tüm ballı sözlere rağmen Amerika, Rusya'ya ek yaptırımlar uygulamaya ve aralarındaki ilişkileri gerginliğe doğru itelemeye devam etti. Amerika; çeşitli eyaletlerindeki Rus konsolosluk temsilciliklerini kapattı, Rusya'nın Amerika'daki haber kanallarına kısıtlamalar getirdi. Amerika, geçerli geçersiz nedenlerden ötürü Rusya'ya yaptırımlar uyguladı. Örneğin Rus muhalif Navalny'nin tutuklanması, 2018'de Rus muhalif Sergei Skripal'ın İngiltere'de zehirlenmesi suçlamaları nedeniyle Rusya'ya yaptırımlar uyguladı. Trump yönetiminin sonunda olduğu gibi, siber saldırılar iddiası nedeniyle Rus teknoloji şirketlerine yaptırımlar uyguladı. Biden yönetimi göreve geldiğinde, ilişkiler daha da gerginleşti. ABD Başkanı Biden, Rusya Devlet Başkanı Putin'e "katil" yakıştırmaları yaptı ve ABD seçimlerine müdahalesinin bedelini ödeyeceğini söyledi. [17.03.2021 Skynews Arapça] Ardından Mart 2021'de Rus Büyükelçisi Washington'dan, sonra ertesi ay da ABD Büyükelçisi Moskova'dan ayrıldı... Amerika, Rusya'yı Uluslararası Finans sisteminden atmakla tehdit etti.

3- Biden'ın demokratik yönetimi, Rusya ve Devlet Başkanı Putin'den ziyadesiyle nefret etmekte, onu Hillary Clinton'ın 2016 başkanlık seçimlerini kaybetmesinin sebebi olarak görmektedir. Muhalefetteki Demokratlar, eski başkan Trump'tan Rusya'yı cezalandırmasını talep ettiler ve onu Rusya'ya kayıtsız kalmakla suçladılar. Bu konuda Trump'ı sıkıştırdılar ve eğer 2020 seçimlerini kazanırlarsa, sonuçlarıyla Rusya'ya gözdağı verdiler. Demokrat Başkan Biden seçimleri kazandığında, eş zamanlı olarak önemli ABD kurumlarının kullandığı Solar Winds şirketinin

sistemlerine çok güçlü siber saldırılar gerçekleşti. ABD istihbarat servisi, bu siber saldırıların arkasında Rusya'nın olduğunu öne sürdü. Amerika, Rusya'yı "düşman" olarak tanımlamaya başladı. Dahası zirveden iki gün önce Biden, Ukrayna'yı NATO'ya katmakla tehdit etti! Böylece Cenevre'deki bu görüşmenin iki ülke arasındaki gerginlikle bir ilgisi yok başka bir amacı var. Görüşmenin arka planı ve sonuçları irdelendiğinde açığa çıkar ki:

A- ABD Başkanı ve Rusya Devlet Başkanı arasındaki toplantı, dört saat sürmesi planlanmış olmasına rağmen iki buçuk saat sürdü. İki başkan arasında ortak bir basın toplantısı düzenlenmedi. Her iki lider tek başına basın toplantısı düzenledi. 16 Haziran 2021'de El Cezire ve diğer medya kuruluşları her iki basın toplantısını canlı aktardı. Ortak açıklamayla yetinildi. Açıklamada, "Taraflar arası nükleer savaşta kazananın olmayacağına ve böyle bir savaşın asla başlatılmamasına yönelik bağlılığımızı tekrar teyit ediyoruz" denildi. ABD Başkanı Biden, kuruluşu konusunda anlaşmaya varılan komiteler bu yönde istenileni yaptıktan sonra Washington'un Stratejik Silahların Azaltılması (START3) anlaşmasına bağlılığını sürdürme sözü verdi. İki ülke arasındaki birçok tartışmalı konu ele alındı. Rusya Devlet Başkanı, ABD'li mevkidaşına "katil" sözünü sordu. Biden, basın toplantısında Rus muhalif Navalny'nin hapisanede olası ölümünün yıkıcı etkilerinden bahsetti, ancak toplantıyı verimli ve olumlu olarak nitelendirdi. ABD seçimlerine yine müdahale etmesi veya tekrar siber saldırılar gerçekleştirmesi durumunda Rusya için iyi olmayacağını söyleyip örtülü olarak tehdit etti. Rusya Devlet Başkanı ise, düzenlediği basın toplantısında, ABD ile ilişkilerin iyileşip iyileşmeyeceğini söylemek zor dedi, ancak bir umut ışığı olduğunu söyledi. ABD'nin Rusya içindeki insan haklarına yönelik eleştirilerine bir yanıt olarak Putin, insan hakları konusunda ABD'yi eleştirdi. CIA'nın Guantanamo ve çeşitli ülkelerde işkence uygulayan hapisanelerini, Amerika'nın siyahlara ve diğer halklara karşı işlediği insanlık dışı uygulamalarını hatırlattı. Biden, aralarındaki ilişkilerde herhangi bir yanlış anlaşılmayı önlemek için Putin ile yüz yüze görüşmenin öneminden söz etti. İlişkilerin geleceğinin Rusya'nın adımlarına bağlı olduğunu ima etti.

B- Dikkatle incelendiğinde, Rusya üzerinde baskı kuranın ve aralarındaki ilişkilerde kriz çıkarmanın Amerika olduğu görülür. O derece ki, Rusya Devlet Başkanı Putin'e daha önce "Son derece yıkıcı" yakıştırmaları yaptı. Aralarında anlaşmazlık noktalarında bir anlaşmaya varılmadan iki lider arasında zirve düzenlenmesini istedi. Rusya, bunu iyiye işaret olarak kabul etti ve Biden'ın Rusya Devlet Başkanıyla görüşmeye karar veren ilk ABD Başkanı olduğunu söyledi. Ve bunu Washington'un Moskova'ya verdiği önemin bir kanıtı olarak gördü. ABD Başkanı Biden ise, ilk dış seyahatinde, İngiltere'yi ziyaret ederek ve Başbakan Johnson ile görüşerek Rusya'ya yanıt verdi. Çevrimiçi olması beklenirken İngiltere'de yüz yüze G7 zirvesi düzenledi. Artı Brüksel'de de yüz yüze NATO zirvesi gerçekleştirdi. NATO Liderler Zirvesi'nde Cumhurbaşkanı Erdoğan da dâhil olmak üzere birçok liderle görüşmeler yaptı. Ayrıca Brüksel'de Biden, Avrupa Konseyi Başkanı Charles Michel ve Avrupa Komisyonu Başkanı Ursula von der Leyen ile ender bir görüşme gerçekleştirdi. Böylece Biden-Putin görüşmesi, ABD Başkanının Avrupa turunda yüz yüze gerçekleştirdiği birçok görüşmelerden biri haline geldi, yani Rusya'nın özel görüşme umutlarını cüceleştirmek için!

C- Tüm bunlardan dolayı, iki lider arasındaki zirvenin olumlu sonuçlarının çok sıradan olduğu söylenebilir. Olumlu sonuçları, iki ülke büyükelçilerinin görev yerlerine geri dönmeleriyle ve stratejik START 3 antlaşmasına bağlılıkla sınırlıdır. Aralarındaki ilişkilerin iyileşmesi, Rusya'nın bir sonraki adımlarına yani ödünlerine ve yanlışlıklarına bağlıdır. Tıpkı Suriye'de Amerika'nın yardımına koşmasındaki stratejik yanlışlığı gibi. 28 Eylül 2015'te New York'ta Başkan Obama ile yaptığı görüşmenin ardından Devlet Başkanı Putin'in Suriye'ye askeri müdahale duyurusuyla Rusya, askeri hizmetlerini Amerika'nın hizmetine sundu. Belki de Rusya, Suriye'deki savaşa İslam ve Müslümanlara olan kını sebebiyle atılmış olabilir. Belki de 2014 yılındaki Kırım işgali ve ardından gelen Batılı yaptırımlardan sonra uluslararası izolasyonu delmek

için de atılmış olabilir. Ama en önemlisi, Amerika, Rusya'nın askeri hizmetlerinden zevk almıştı. Suriye'deki nüfuzuna hizmet etmedeki önemine tanık oldu ve bu misyonu Çin'in çevresine aktarmayı çok arzuladı. Beşşar'ın Amerikan ajanı olduğunu bile bile Rusya'nın Suriye müdahalesi, büyük bir stratejik hataydı. Herhangi bağımsız bir ülkenin aklı başında liderliği, bu yanlışlığa düşmez.

D- Amerika'nın Rusya üzerindeki baskısının açıklanmayan hedeflerine gelince, Rusya'nın Çin'e karşı ABD stratejisinin uluslararası bir köşe taşı haline getirilmesidir. Eski ABD Dışişleri Bakanı Henry Kissinger, Rusya'yı Çin'i baskılamaya ortak eden ve 1960'ların ortalarında Vietnam Savaşı sırasında Rusya'yı Amerika ile barış içinde bir arada yaşamaya zorlayan mimardır. Bu yaşlı adam, Amerikan siyasi çevrelerinde stratejik siyasi düşünür ve uluslararası siyasette ileri görüşlü biri olarak algılanmaya devam etti. Bu yüzden 2016'da bu çevreler, doksanlı yaşlarda olan Kissinger için ABD Başkan adayları Hillary Clinton ve Donald Trump ile iki ayrı önemli toplantı düzenlediler. Kissinger, bu iki başkan adayına Rusya'yı Çin'e karşı ABD'ye ortak etmenin ve itmenin gerekliliği gibi önemli tavsiyelerde bulundu.

E- Bu Amerikan hedefleri açıklanmamış olsa da, ABD bir şekilde bu hedefleri Rusya'ya aktarıyor. Rusya da o hedefleri iyi kavlıyor. Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov, ABD'nin, Rusya'yı çıkarlarına hizmet edecek ve Çin ile mücadele edecek bir aparata dönüştüremeyeceğini söyledi. Lavrov, ABD'lilerin Rusya'yı Çin'e karşı kendi çıkarları için nasıl kullanabileceği konusunda ciddi ciddi tartıştıklarını, Rusya'yı ABD'nin çıkarlarına hizmet edecek bir araç gibi kullanmak istediklerini vurguladı ve şunu söyledi: "Ancak bunu bize yapamazlar" [24.12.2018 Russia Today]

F- Amerika'nın Rusya'dan istediği şey de tam olarak budur. Bu yüzden Rusya'ya baskı uyguluyor ve Henry Kissinger'ın Rusya'nın katılımıyla Çin'i çevreleme teorisini hayata geçirmek için ortamı geriyor. Aksi takdirde, Rusya, ne ekonomide ne de uluslararası politikada Amerika ile rekabet edemez. Rusya, askeri sanayi gücü dışında büyük devlet bileşenlerinden yoksundur. ABD-Sovyetler Birliği ve daha sonra ABD-Rusya anlaşmaları, Rusya'nın askeri sanayi gücünü Amerika'ya tehditten uzak bir disiplin çerçevesine yerleştirdi. Dahası Amerika, 1972 yılında imzalanan Anti-Balistik Füze Antlaşması gibi birçok anlaşmadan çekildi ve füze kalkanı kurdu. Rusya'nın güçlü bir ekonomisi yok, Amerika'nınkine benzer askeri yeteneklerini daha da geliştirmesine imkân tanımaz... Böylece Rusya'nın nükleer ve stratejik yetenekleri, Amerika'nın Rusya ile ilişkileri gerginleştirmesinin motivasyonu ve sebebi değildir. Aksine Rusya ile ilişkilerdeki bu gerginliğin amacı, ABD için büyük bir ilgi merkezi haline gelen Çin'den uzaklaşmasını sağlamak için Rusya'ya baskı yapmaktır. Bu yüzden eski Savunma Bakanı Patrick Shanahan, göreve geldiği ilk gün ABD ordusu yetkililerine "Çin, Çin, Çin" üzerine yoğunlaşmaları talimatını vermişti. [03.01.2019 El Cezire]

G- Bununla birlikte Amerika, Rusya ile olan ilişkilerinde gerginlik yaratmasına rağmen, şu ana dek Rusya'yı Çin'e karşı kışkırtmadı. Özellikle Amerika'nın Rusya üzerindeki baskısı, Çin üzerindeki baskısı ile çakışmaktadır. Bu ise Rusya-Çin yakınlaşmasını meydana getirdi... Diğer bir deyişle Çin'e karşı birlikte hareket etmeye zorlamak için Amerika'nın Rusya üzerindeki baskısı, Amerika'nın istediğinin tam tersi sonuçlar vermeye başladı. Kuşkusuz ABD, Rusya'nın Çin ile yakınlaşmak için sergilediği yaklaşımın tehlikesinin farkında... **Bu yüzden Biden yönetimi, Rusya'ya "baskı yapma" yaklaşımını bir kenara bırakmaya, yerine zirve aracılığıyla Rusya'ya bir "umut ışığı" verme yolunu izlemeye ve dolayısıyla Rusya-Çin yakınlaşmasını olabildiğince def etmeye karar verdi...** İki liderin görüşmesinde, kurulması kararlaştırılan komiteler aracılığıyla Rusya ile büyük bir diyalog kapısı aralandı.

4- Böylece Biden'ın Putin ile görüşmesi, bu hedefi gerçekleştirmek içindi. Yani Putin'e bir umut ışığı vermek içindi. Çin'e karşı tutumunda ABD'yi desteklemenin ya da en azından Rusya'nın Çin

ile yakınlaşmasını önlemenin bir yolu olarak ABD gerginliğini ve Rusya'ya yönelik yaptırımlar baskısını ortadan kaldırmak gibi. İki ülke arasındaki diğer gerginlik noktalarına gelince, bu kadar ciddi öneme haiz değildir. Örneğin, Suriye konusunun gündeme gelmesi ve Amerika'nın Suriye krizini istediği gibi çözümlere arzusuna, zevahirini kurtardığı sürece Rusya karşı çıkmaz. Afganistan da öyle. Rusya, Amerika'nın 1980'lerde Rusya'ya karşı yaptığı gibi, Afganistan'da Amerika'nın ayaklarının altındaki zemini ateşe veremedi. Yine Rusya'nın ABD seçimlerine müdahalesi, internetin yeni bir etki aracı olarak kullanılmasına matuftur. Belki de Rusya, Amerika'nın vereceği tepkinin boyutunu ölçememiş olabilir. Aksi takdirde seçimlere müdahale etmekten uzak dururdu. Amerika'nın Rusya'yı suçladığı siber saldırılara gelince, tedavisi zor etkili bir mesele değildir. Biden, Putin ile yaptığı zirveden sonra, Rusya'nın tekrar hacklemesi durumunda Amerika'nın Rusya'nın bu hacklemesine ve siber sabotajına yanıt verecek muazzam bir potansiyele sahip olduğunu söyledi. ABD'nin Rus petrol boru hatlarını sabotaj etme yeteneğini örnek verdi...

5- Rusya Devlet Başkanı, Amerika'nın önümüzdeki aylarda Rusya'nın atacağı bir sonraki adımlarını beklediğini, kurulması kararlaştırılan ortak komiteler aracılığıyla bu adımları inceleyeceğini ve ölçüp biçeceğini bilerek Cenevre'den ayrıldı. Rusya Devlet Başkanı, Amerika'nın Rusya üzerindeki baskı yeteneğinin büyüklüğünü çok iyi biliyor. Bazısını deneyimledi. Ayrıca Çin'in Rusya'yı terk edip Batıya yöneleceğini de biliyor. Çünkü Çin'in Batıdaki ticari çıkarları, Rusya ile olan ticari çıkarlarından çok daha büyüktür. Tüm bunlardan dolayı önümüzdeki aylarda büyük olasılıkla ABD-Rusya ilişkilerinde bir açılıma tanık olunacaktır. Büyükelçilerinin yeniden görev yerlerine dönmeleri bir başlangıçtır. Rusya-Çin ilişkilerinin soğukluğa doğru yol alması muhtemeldir. Rusya-Amerika ilişkilerindeki sıcaklık oranına göre Rusya-Çin ilişkilerinde soğukluk gerçekleşecektir. Bu gerçekleşirse, ABD Başkanı Biden'ın Rusya Devlet Başkanı Putin ile zirve düzenleme girişimi, Rusya-Çin yakınlaşmasını sona erdirmiş olacaktır. Yine Kissinger teorisine göre, Amerika'nın beklentilerinden daha az oranda da olsa, Rusya'yı Çin'e baskı yapma yoluna sokmuş olacaktır. Bu gerçekleşmez ve Putin liderliğindeki Rusya'da isyan trendi devam ederse, o zaman Biden yönetiminin, Rusya üzerindeki baskısını iki katına çıkarması ve Azerbaycan-Ermeni çatışmasının yaşandığı Kafkasya'da, sonra Ukrayna ve topraklarını yeniden birleştirmek için Batının onu desteklemesi gibi etrafını ateş kuşağı ile tehdit etmesi bekleniyor...

Dolayısıyla başta Amerika olmak üzere bu zorba devletler, insanların yararına olan şeylerden ziyade insanların katili olsalar bile çıkarlarını gerçekleştirecek şeyleri düşünürler.

أُولَئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ "İşte bunların yeri daha kötüdür ve onlar doğru yoldan daha çok sapmışlardır." [Maide 60]

H.09 Zilkade 1442
M.20 Haziran 2021